

Hönorna lär barnen kretsloppet

På Skogomeskolan finns ett hönshus, en fårahage och ett växthus med riktiga persikor. All skötsel hjälper barnen till med.

Ett lustfyllt sätt att ta ansvar för sin närmiljö.

EN VARM AUGUSTIDAG hålls det skördefest på Skogomeskolan på Hisingen i Göteborg. Färsk potatis, kokta rödbetor med smör, stekta ägg och till efterrätt en vinbärspaj. Allt odlat och producerat i skolans egen trädgård.

– Barnen är delaktiga i kompostering, i odlingarna på friland och i växthus och skötseln av fåren och hönsen. Plus att vi källsorterar, berättar läraren Rebecka Eriksson-Russell.

Skogomeskolan ligger mycket naturskönt i utkanten av stadsdelen Backa på norra Hisingen. Verksamheten består av skola, fritidshem och förskola, med ett nära samarbete mellan de olika enheterna. Planering och studiedagar hålls gemensamt.

Lågstadie- och förskolebarnen matar och sköter djuren. Här upptäcker de i praktiken hur matrester blir föda åt hönorna, som lägger ägg – som sen blir mat till barnen.

Skolgården inrymmer stora, gröna ytor, både för lek och för undervisning. Här finns fyra växthus. Ett är uppvärmt på vintern och ger både vindruvor och persikor. Det största växthuset används som undervisningslokal för skola och förskola.

Skogomeskolan har en miljöprofil, vilket innebär att miljötänkandet är en naturlig del i vardagen. Elever i alla åldrar är delaktiga.

På avdelningen Solen, en av tre förskoleavdelningar, deltar alla barn efter sin förmåga och intresse.

De tömmer komposthinken, vattnar växterna och rensar i rabatterna.

– Det är viktigt att det inte är ett tvång. Har barnen blivit tvingade till miljöarbete leder det lätt till att de, när de väl lämnat förskola och skola, också lämnar miljöarbetet för gott, säger Margareta Ottosson, förskollärare.

På våren får barnen så frön i krukor inomhus och på försommaren sätter de ut plantorna i jord som berikats med kompost, antingen på friland eller i växthus, beroende på vad växterna klarar. På sensommaren är det dags för skörd, som då den bärgats bärs in till skolans kök, där kokerskorna tar hand om den.

– Några dagar senare har vi en skördefest tillsammans. Då bjuds vi på en läcker lunch som består av det vi skördat.

Elevkommentarer

- *Vad menas med miljövänlig?*
- Det finns ekologiska bondgårdar, där använder man inga gifter. Det är miljövänligt.
- Om man slänger tuggummi kan det fastna i fåglars halsar.
- *Varför är det viktigt att vara miljövänlig, (som alla barnen sagt att det är)?*
- Djuren kan ju dö annars!
- Om vi lever, måste ju djuren också få leva!
- Även om ormar är dumma mot oss, ska vi inte vara dumma tillbaka.
- *Vad lärde du dig när du jobbade med nedbrytare?*
- Jättemycket – om spindlar, tusenfotingar, insekter och kryp.
- Att man ska vara miljövänlig och inte förstöra naturen. Bra att insekter äter löv för annars skulle vi bli täckta av löv.
- *Vilket är bästa sättet att lära sig om naturen? Vad tycker du?*
- Att gå in i naturen, vara i naturen och lära sig. Läs i en bok och lära sig mer.
- Lära sig ljud genom att lyssna ute.

De femton hönorna och tuppen, som bor i ett litet hus i ena ändan av skolgården, är förskolans och lågstadiets angelägenhet. Barnen är med och matar och sköter om.

– Vi pratar med barnen om hönan och vad vi får från henne. Om dagmasken som hönan äter och vad den har för betydelse för jorden, berättar förskolläraren Siw Mathiasson.

Skolan låter också några får, som tillhör en lantbrukare i närheten, beta på den stora skolgården.

– Vi bedriver miljöarbetet både praktiskt och teoretiskt, säger Margareta Ottosson. Det finns två skäl till det. Miljövård utan praktik är givetvis meningslöst. Dessutom kan barn inte förrän i tioårsåldern förstå ett teoretiskt resonemang.

Men med det praktiska arbetet som grund kan de också ta till sig teorin. Det praktiska arbetet ger kunskap i händerna. Det teoretiska ger intellektuell förståelse.

– När barn och vuxna sedan pratar om

kretsloppet på samlingarna förstår de sammanhangen bättre än om de bara arbetar praktiskt, säger hon.

Skogomeskolan har haft miljötänkandet i sin vardag sedan slutet av åttiotalet. Skolans dåvarande chef Karl Spendrup upplevde att barnen ständigt fick höra så mycket negativt om sin omvärld och framtid. Han ville därför ge barnen verktyg att kunna påverka sin omgivning på ett positivt sätt. När väl idéerna förankrats i personalgruppen och bland politiker kunde arbetet börja. Sedan dess står hönshuset där i sitt hörn och många generationer hönor har blivit kycklingsoppa.

– Men de större barnen har lite svårt för att acceptera att vi äter upp våra husdjur. Det är lättare för de små, säger Rebecka Eriksson-Russell.

Lärarna anser sig inte vara några experter, de utvecklas tillsammans med barnen och söker kunskap tillsammans.

– Ibland gör vi misstag som vi tar lärdom av och arbetet är i ständig förändring.

Skogomeskolan har både växt- och hönshus på skolgården.

Arbetet utvärderas kontinuerligt, och ibland får skolan omvärdera tidigare sätt att arbeta på.

– Exempelvis hade vi förut tygblöjor men eftersom barngrupperna blir större med fler småbarn hinner vi inte med all tvätt, säger Rebecka.

Under det här läsåret har fokus legat på källsortering och kompostering.

Alla klasser får göra mycket utflykter och studiebesök i sitt arbete. På lågstadiet har en elevgrupp visat stort intresse för djur och natur, särskilt små kryp.

– Vi har vi varit på studiebesök till Naturhistoriska Museet för en expertledd lektion om Liv i löv, där barnen samlat in kryp från lövhögar och undersökt i stereoluppar.

Hemma på skolan har gruppen tillverkat en så kallad nedbrytarbräda, en träplanka med diverse föremål av olika material, som grävts ner i potatislandet. Brädan har med jämna mellanrum tagits upp, för att undersöka vad

som förmultnat och inte. På så sätt ser man vilka material naturen och dess nedbrytarfauna själv kan bryta ner.

Barnen är ofta ute på exkursioner i skolans närliggande områden, där det finns en bäck, skog och ängar, och även heldagsexkursioner till platser längre bort, som en damm i Slottsskogen.

Under utflykterna arbetar barnen med luppar och förstoringsglas för att undersöka och identifiera de organismer som de hittar. Med hjälp av böcker och »bestämningsmattor« (enkla artnycklar på oöm plastmatta) försöker skolbarnen klura ut vad det är för ett litet kryp eller växt de har funnit.

Utflykterna verkar uppskattas. Så här säger ett av barnen:

– Om man gillar skogen och naturen, då lär man sig om det.

Och har man ett växthus med persikor då är det säkert lätt att gilla miljöarbete. ♡

PEAK-projektet i Backa

Skogomeskolans mellanstadium deltar också i PEAK-projektet som drivs gemensamt med skolorna i Backa stadsdel. PEAK-projektet strävar till att höja medvetandet hos barn och deras familjer när det gäller energiförbrukning. Detta projekt är nytt från hösten 2003, men förväntas fortsätta under åren framöver.

Lärdomar från Skogomeskolans arbetssätt

- Viktigt att det är förankrat hos all personal och att alla är medvetna om syftet.
- Det ska kännas som en naturlig och positiv del i vardagsarbetet och inte som en belastning.
- Börja i en liten skala och bygg sakta vidare. Utvärdera, behåll, ta bort och förändra.

